ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№7(2)

2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 166 sahifa,
13-iyul, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – **Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bolalik davridagi autizmning turli shakllarini differensial tashxislash 10
Saydaliyeva Xojiya Abdujalil qizi

Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda qo'llaniladigan korreksion ish tamoyillari 14
Karimova Zulfiya Abduraxmanovna, Saydaliyeva Xojiya Abdujalil qizi

Bo'lajak o'qituvchilarda axborot iste'mol madaniyatini rivojlantirishning psixologik-pedagogik asoslari........ 19
Dadonova Aziza Tulkunovna

Ilk o'spirinlik yoshidagi o'quvchilarning o'z-o'ziga bo'lgan munosabatini psixologik tahlili........ 23
Mamaradjabova Bog'zoda Abdilxakimovna, Panjiyeva Nargiza Botirovna

Oliy ta'lim tizimida muammoli o'qitish texnologiyasi 30
Tuksanova Zilola Izatulloyevna

Shahar va qishloq yuqori sinf o'quvchilarida irodaviy sifatlarning qiyosiy tahlili 35
Mamaradjabova Bog'zoda Abdilxakimovna, Panjiyeva Nargiza Botirovna

Organik kimyo ta'limida ochiq tipli STEAM loyihalarini loyihalashning didaktik modeli va uni amaliyotga joriy etish metodikasi........ 41
Bo'riyev Rashidbek O'ktamjonovich

Kasbiy kompetentlikni oshirishda raqamli ta'lim vositalari va interaktiv metodlardan foydalanish 47
Fazildjanova Nilufar Xikmatdjanovna

Tadbirkorlik faoliyatini innovatsion va ta'lim ekotizimidagi roli 50
Mirzayeva Nigora Ibrohimjon qizi

Kasbiy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruvni joriy etishning nazariy-metodologik asoslari 54
Qobilov Voxidjon Zoxidovich

Психологические факторы мотивации личности в обучении иностранному языку........ 58
Мухамеджанова Римма Рашидовна

Jadid ma'rifatparvarlarining boshlang'ich ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchilarda kitobxonlik fazilatlari va madaniyatini shakllantirishdagi pedagogik tajribalari........ 66
Ahmadov Olimjon Shodmonovich, Fayzilova Mohinur Azamhon qizi

Talabalarda kelajakni strategik modellashtirish layoqatini rivojlantirish bo'yicha ilg'or xorijiy va mahalliy tajribalarning qiyosiy-pedagogik tahlili........ 70
Sadriddinova Feruza Meliyevna

Bo'lajak pedagoglarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda fanlararo abstsessial va ordinatal bog'liqlikka asoslangan metodik ta'minotni takomillashtirish 75
Xudayberganov G'ayrat Quranboyevich

Maktablarda chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikni isloh qilish: muammo va yechimlar........ 80
Qudratov O'ktam G'ofurovich

Ustoz–shogird tizimida raqamli vositalardan foydalanishning metodik asoslari 85
Tursunov Xusniddin Isomovich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda maktab va oila hamkorligining pedagogik imkoniyatlari 88
Safarova Halovat Barnoyevna

Globallashuv sharoitida tolerantlik madaniyatining nazariy-metodologik asoslari........ 91
Yusupova Maftuna Ilxomiddin qizi, Qurbonova Zebiniso Mamarajab qizi

Adobe After Effects muhitida inersiyaviy davomiylik va ustma-ust harakatni avtomatlashtirishning matematik modeli (Ziyoanim Overlap)........ 97
Hakimov Bahtiyorjon Muzaffar o'g'li

Tizimli yondashuv asosida talabalarning raqamli kompetensiyasini takomillashtirishning uch komponentli konseptual modeli 101
Kulidjanova Yulduzxon Inomjon qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

The Theory of Fostering Students' Responsibility for Natural Resources and Waste in Karakalpak Folk Pedagogy........ 104
Tursinbekova Qundizgul Joldasbekovna

Soft skills kompetensiyalarining ilmiy-pedagogik mohiyati va zaruriyati: soft skills tushunchasining evolyutsiyasi, asosiy komponentlari, turlari va tasnifi 109
Igamberdiyeva Gulmira Botir qizi

O'zbek va ingliz tillarida "yolg'izlik" konseptining leksik-semantik xususiyatlari........ 115
Sabina Saitmurodova Olim qizi

Bo'lajak pedagoglarni kasbiy tayyorlashda art-pedagogikaning imkoniyatlari........ 119
Komolova Iroda Xamidullayevna

9-sinf iqtisodiy va ijtimoiy geografiya darslarida GIS texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari va uslubiy muammolari 123
Sapayeva Gulbahor Odilbek qizi

Zamonaviy biologiya ta'limida interaktiv metodlarni qo'llashning nazariy jihatlari 126
Abdullayeva Guzalxan Vladimirovna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini xalqaro baholash dasturlari bilan ishlashga tayyorlashning zarurati 130
Berdimurodova Mexrubon Masudjonovna

Nutq nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuv jarayoniga ta'sir etuvchi omillar 136
G'aniyeva Maloxat Odilovna

Ruhiy salomatlikni mustahkamlashda psixologik treninglarning ahamiyati 140
Maqsuda Norbosheva, Nafisa Abduyeva

Xitoy tilini xalqaro miqyosda o'qitishning zamonaviy tendensiyalari........ 144
Shasaidova Lola Shamaksudovna

Социально-экологический кризис в Южном Приаралье........ 149
Сеитова З. П.

Iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garak faoliyatini tashkil etishning nazariy-metodik asoslari........ 153
Xusanboyeva Tursunoy Muxammadqasimdjanovna

Motivational Readiness for Continuous Professional Development........ 162
Okilova Kamola Sadulloyevna

BO‘LAJAK PEDAGOGLARNI KASBIY TAYYORLASHDA ART-PEDAGOGIKANING IMKONIYATLARI

Komolova Iroda Xamidullayevna
Kattaqo‘rg‘on davlat pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Maktabgacha va boshlang‘ich ta’lim kafedrasi o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo‘lajak pedagoglarni kasbiy tayyorlash jarayonida art-pedagogikaning pedagogik imkoniyatlari tahlil etiladi. Art-pedagogika vositalari yordamida talabalarning ijodiy salohiyati, kommunikativ kompetensiyalari, emotsional intellekti hamda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali yo‘llari yoritilgan. Shuningdek, pedagogik ta’lim jarayonida san’at elementlarini qo‘llashning amaliy ahamiyati, ularning ta’lim sifati va tarbiyaviy samaradorlikni oshirishdagi o‘rni asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: art-pedagogika, kasbiy tayyorgarlik, bo‘lajak pedagog, ijodiy salohiyat, pedagogik kompetensiya, innovatsion ta’lim, san’at texnologiyalari.

Abstract: This article examines the pedagogical potential of art pedagogy in the professional preparation of future teachers. It discusses effective approaches to developing students’ creativity, communicative competencies, emotional intelligence, and professional competencies through art-based pedagogical methods. In addition, the study emphasizes the practical value of integrating art into teacher education and demonstrates its positive influence on educational quality and the effectiveness of the educational process.

Key words: art pedagogy, professional training, future teacher, creativity, pedagogical competence, innovative education, art technologies.

Аннотация: В статье рассматривается педагогический потенциал арт-педагогики в профессиональной подготовке будущих педагогов. Раскрываются эффективные подходы к развитию творческого потенциала, коммуникативных компетенций, эмоционального интеллекта и профессиональных компетенций студентов средствами арт-педагогики. Особое внимание уделено практическому использованию элементов искусства в педагогическом образовании и их влиянию на повышение качества обучения и эффективности воспитательного процесса.

Ключевые слова: арт-педагогика, профессиональная подготовка, будущий педагог, творческий потенциал, педагогическая компетентность, инновационное образование, технологии искусства.

KIRISH

Zamonaviy talablar asosida kadrlar tayyorlash masalasi shaxsni har tomonlama rivojlantirish muammosi bilan uzviy bog‘liqdir, zero, ushbu muammo tom ma’nodagi pedagogik tadqiqotlarning asosiy yo‘nalishini belgilab beradi. Shuning uchun ham dunyo miqyosida pedagog olimlar tomonidan kadrlar tayyorlash tizimini jamiyat taraqqiyoti asnosida yuzaga kelgan eng muhim talablar asosida tashkil etish sohasida qator ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilmoqda. Aytish kerakki, pedagogik ta’lim nisbatan qisqa vaqt kesimi ichida amalga oshiriladigan jarayondir. Shu bilan birga, ilm-fan va texnologiyalar taraqqiyotining hosilasi o‘laroq ta’lim dasturiga kiritilayotgan yangi fanlar, yangi mavzular va atamalar OTM ta’limi davomida minimal qisqa muddat ichida maksimal natijaga erishishni taqozo etadi. Globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta’lim tizimi oldiga pedagoglarning kasbiy kompetentligini oshirish, ularni ijodkor, tashabbuskor va innovatsion fikrlovchi mutaxassis sifatida tayyorlash vazifasi qo‘yilmoqda [1, 2].

Bunday sharoitda bo‘lajak pedagoglarni tayyorlashda an’anaviy yondashuvlar bilan bir qatorda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash muhim ahamiyat kasb etadi. Shunday innovatsion yo‘nalishlardan biri art-pedagogika hisoblanadi. OTM ta’limini tashkil etishda talabalarning fanlarni chuqur o‘zlashtirishlari, ularning intellektual salohiyatini boyitish, ta’lim yo‘nalishi va sohaga oid zarur fundamental bilimlar, kasbiy ko‘nikma, uquv va kompetensiyalarni shakllantirishi, ta’lim jarayonida ijobiy ta’lim muhitini yaratish, bo‘lajak mutaxassisga o‘z kasbiy sohasi bo‘yicha mustaqil shug‘ullanish yoki muayyan magistratura mutaxassisligi bo‘yicha ta’limni

davom ettirishi uchun zamin yaratishi, shuningdek, innovatsion usullar va sohaning hududiy omillarini hisobga olgan holda kasbiy kompetensiyalarining kengayishini ta'minlashi, ta'lim trayektoriyalariga muvofiq kasbiy bilim va malakalarni o'zlashtirishga imkon yaratishi ko'zda tutilgan. Bunday natijaga erishish ta'limni eng samarali texnologiyalar, ilg'or innovatsiyalarga tayangan metodikalar, zamonaviy vositalarga asoslangan holda tashkil etish bilan bir qatorda qulay va adekvat psixologik-pedagogik muhit yaratish, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan kognitiv va axborot yuklanmalarining salbiy ta'sirining oldini olish, ta'lim jarayonida emotsional zo'riqishlarga yo'l qo'ymaslik va, eng muhimi, "o'qish va o'rganishni kishiga ijobiy hissiyotlar taqdim etuvchi mashg'ulotga aylantirish" muhim chora-tadbirlar sirasiga kiradi.

Respublikamizda oliy pedagogik ta'limni yanada takomillashtirish, xususan, bo'lajak mutaxassislarda art-pedagogik tizimni tarkib toptirish orqali ularning kasbiy va shaxsiy kompetensiyalarini rivojlantirish, talabalarning pedagogik, psixologik hamda estetik jihatdan tayyorlanganlik darajasini yanada oshirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, talabalarning ilmiy-metodik, refleksiv va tadqiqotchilik faoliyatini yuksaltirish, oliy ta'lim jarayonida art-pedagogikaning integrativ, konseptual va differensial yondashuvlarini keng joriy etishga zamin yaratuvchi tamoyillar asosida tashkil etishning huquqiy-me'yoriy asoslari ishlab chiqilmoqda va amaliyotga tatbiq etilmoqda. Davlatimiz va hukumatimiz tomonidan so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarda uzluksiz ta'lim, ayniqsa, oliy ta'lim va kasbga tayyorlash tizimini tubdan rivojlantirish, ijtimoiy-iqtisodiy, ma'naviy-madaniy, ishlab chiqarish va texnologik sohalar uchun yetuk mutaxassislar, zamonaviy ta'lim paradigmalari asosida shakllangan ijtimoiy buyurtma talablariga javob beradigan kadrlar tayyorlash, yetkazib berish darajasida takomillashtirish[1] kabi muhim vazifalar ustuvorligini kuzatish mumkin. Bu vazifalarning bajarilishi uzluksiz ta'limning har bir bo'g'inida ta'lim jarayonida talabalarda art-pedagogik tizimni tarkib toptirish sohasida keng miqyosli tadqiqotlar olib borilishini taqozo etadi [3, 4].

Zamonaviy ta'limda art-pedagogika ilg'or innovatsion yondashuv sifatida inklyuziv ta'lim, kreativ pedagogika hamda kompetensiyaviy yondashuvlar bilan uyg'unlikda keng qo'llanmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Shunday qilib, ayta olamizki, art-pedagogika - zamonaviy pedagogikaning integrativ yo'nalishlaridan biri o'laroq, san'at vositalari yordamida shaxsni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik tizim hisoblanadi va talabalarning emotsional-intellektual faolligini rivojlantirish, ularda shaxs sifatida ijodiy tafakkurni hamda kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

"Art-pedagogika" tushunchasi O'zbekiston, Rossiya va xorij olimlarining ishlarida turli ilmiy yondashuvlar pozitsiyasidan talqin etiladi.

Rossiya zamonaviy pedagogika va psixologiyasida shaxsni rivojlantirish masalasiga emotsional va estetik tarbiya nuqtai nazaridan yondashish tendensiyasi ustuvorlik qiladi. Biz bu fikrni Lev Vigotskiyning inson hissiyotlarini shakllantiruvchi ijtimoiy-psixologik mexanizmlar har qanday vaziyatda yuksak ta'limiy va tarbiyaviy potensialga egaligi haqidagi qarashlarida uchratamiz. Boris Nemenskiyga ko'ra esa, san'at (umuman, estetik zavq berishning barcha vositalari) orqali shaxsning estetik dunyoqarashi va ma'naviy madaniyati shakllanishi bilan bir qatorda, undagi qabul qilish, anglash va idrok etish jarayonlari qizg'in va hatto ma'naviy halovat baxsh etuvchi mashg'ulotga aylanadi [5].

Hovard Gardner esa san'at vositalari yordamida amalga oshirilgan ta'limning kognitiv asoslarini belgilab olish orqali ta'lim jarayonida musiqiy, vizual va kinestetik qobiliyatlarni rivojlantirish asnosida ta'lim oluvchilarda bilish sifatlarini ham rivojlantirish imkoniyati kattaligini asoslab beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tizimli, kompetensiyaviy va integrativ yondashuvlarga tayangan holda ilmiy bilish metodlaridan foydalanildi. Xususan, art-pedagogika sohasiga oid ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari qiyosiy va tahliliy jihatdan o'rganildi. Shuningdek, pedagogik tahlil, umumlashtirish, qiyoslash va tizimlashtirish metodlari yordamida art-pedagogikaning bo'lajak pedagoglarni kasbiy tayyorlashdagi o'rni va imkoniyatlari baholandi. Tadqiqot davomida art-pedagogik metodlar hamda ularning ta'lim jarayonidagi amaliy qo'llanilishiga oid ilmiy-nazariy qarashlar tahlil qilinib, olingan natijalar asosida tegishli xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Art-pedagogika san'atning turli shakllari orqali shaxsni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik faoliyat tizimi bo'lib, u ta'lim oluvchilarning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish, estetik didini shakllantirish va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Art-pedagogika pedagogika, psixologiya va san'atning integratsiyasiga asoslangan fanlararo yo'nalishdir. U musiqa, tasviriy san'at, teatr, raqs, adabiyot va boshqa san'at turlaridan foydalanish orqali ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga qaratilgan.

1. Kommunikativ ko'nikmalarni takomillashtirish;
2. Pedagogik refleksiyani rivojlantirish;
3. Estetik madaniyatni yuksaltirish.

1-jadval: **Art-pedagogik tizimda "metod" va "shakl" strukturaviy elementlar o'rtasidagi bog'liqlik**

Integrativmashg' ulotlar	Interfaol, kreativ topshiriqlar	"Aqliy hujum", "klaster", "kommunikativ muhokama", "muammo", evristika
Ijodiy seminar va amaliy mashg'ulotlar	Dramatizatsiya, viz.taf. musiq. imrovizatsiya	Sahnalashtirish, rol ijro etish, mavzuga mos musiqa tanlash, kontent yaratish va h.
Psixodramalar va treninglar	Rolli o'yinlar, art-terapiya	Rol ijro etish, AKT yordamida mustaqil trening tayyorlash, emotsiyani o'rganish
Loyihaviy faoliyat	Loyiha, kreativ topshiriqlar	STEAM, kichik guruhli loyiha, taqdimot, diagrammalar tayyorlash va hokazo.
Mahorat darslari	Interfaol metodlar, mavzuga mos metoldlar	Savol-javob, pedagogik vaziyat, rolli o'yinlar, musiqa tahlili

Art-pedagogika talabalarga nostandart vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, muammolarga kreativ yondashish va yangi g'oyalarni ilgari surish imkonini

Teatrlashtirilgan mashg'ulotlar, rolli o'yinlar va sahna ko'rinishlari talabalarning nutq madaniyati, muloqot qilish qobiliyati hamda auditoriya bilan ishlash mahoratini rivojlantiradi. San'at faoliyati shaxsning hissiy kechinmalarini ifodalash va boshqarishga yordam beradi. Bu esa kelajakdagi pedagoglarning o'quvchilar bilan samarali munosabat o'rnatishiga xizmat qiladi. Art-pedagogik texnologiyalar darslarni qiziqarli va mazmunli tashkil etish imkonini beradi. Natijada talabalarning kasbga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasi ortadi. San'at elementlaridan foydalanish pedagoglarga ta'lim jarayonini interaktiv tashkil etish, innovatsion metodlarni qo'llash va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish imkonini beradi.

Art-pedagogik metodlardan foydalanish. Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda quyidagi art-pedagogik metodlardan samarali foydalanish mumkin:

- dramatizatsiya va teatrlashtirish;
- musiqiy-pedagogik mashg'ulotlar;
- tasviriy san'at asosidagi loyihalar;
- art-terapiya elementlari;
- ijodiy seminar va treninglar;
- ertak terapiyasi;
- kollaj va dizayn texnologiyalari.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur metodlar talabalarning faolligini oshirib, ularni ta'lim jarayonining faol subyektiga aylantiradi. Bo'lajak pedagoglarni kasbiy tayyorlashda art-pedagogika muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi. U talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, kommunikativ va emotsional kompetensiyalarini shakllantirish hamda kasbiy mahoratini takomillashtirishga xizmat qiladi. Art-pedagogik texnologiyalarni pedagogik ta'lim jarayoniga keng joriy etish zamonaviy va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Зимняя И.А. Педагогическая психология: учебник для вузов. - Москва: Логос, 2018. - 448 с.
2. Коджаспирова Г.М. Педагогический словарь: для студентов высш. и сред. пед. учеб. заведений. - Москва: Академия, 2020. - 176 с.
3. Sayidahmedov N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. - 184 b.
4. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. - Toshkent: Fan, 2020. - 206 b.
5. Xasanboyeva O. Pedagogika nazariyasi va tarixi. - Toshkent: Ilm-ziyo, 2022. - 240 b.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(2)

© Materiallar koʻchirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.